

Un inventari patrimonial del convent de la Mercè de Santa Coloma de Queralt després de l'exclaustració (1836)

Josep M. Grau Pujol i Roser Puig Tàrrach

Dels tretze convents de mercedaris existents a Catalunya a l'època moderna, un era el de Santa Coloma de Queralt. L'any 1787 es composava de vuit membres (sis professors i dos llecs). Era doncs una comunitat petita, similar a les existents a Agramunt (sis professors, un llec i un novici) o Tàrraga (quatre professors i dos llecs), i inferior a la de Montblanc (12 professors, cinc llecs i dos nens)¹. Mn. Joan Segura Valls afirma que la fundació del convent de la Mare de Déu de la Mercè a Santa Coloma data del 8 de juny del 1307 i que l'edifici fou construït sobre l'església del santuari de Santa Maria de Bell-lloc del segle XI, on havia existit una petita comunitat de donats, el majoral o superior dels quals el nomenava el rector de Santa Coloma. Recordem que la finalitat de l'orde era la redempció de captius, per la qual cosa les almoines que recaptaven es dedicaven a aquest objectiu. Els senyors de la vila, els Queralt, foren benefactors i protectors del convent. Un dels seus frares més destacats fou el colomí Joan Novelles (ingressà a l'orde el 1765), i va ser conseller personal del papa Pius VII².

El segle XIX fou el més nefast de la seva llarga història. El preludi dels problemes el trobem amb la invasió francesa del 1808-1814 i el primer decret d'exclaustració de les comunitats religioses menors de dotze professors (1808). El 1809 se suprimien tots els convents alhora que els seus béns es declaraven estatals ("nacionals") i es posaven en pública subhasta, seguint l'exemple de la Revolució Francesa del 1789. A causa de la guerra i de la posterior derrota de les tropes de Napoleó Bonaparte no s'executaren els decrets, però sí que s'exclaustraren els frares per salvar la vida. Durant el trienni liberal (1820-1823) es tornà a legislar la supressió dels monestirs i la confiscació dels seus béns, però la posterior restauració del govern absolutista de Ferran VII ho revocà. Amb posterioritat, durant la primera guerra carlina (1833-1840), en la regència de Maria Cristina, el 1835 es produí una generalitzada crema de convents, acusats de conspiradors i d'afa-

1. Josep Iglésies, "La població monacal catalana l'any 1787 segons el cens de Floridablanca", *II Col·loqui d'Història del Monaquisme Català*, vol. I, p. 244-262. Poblet, 1972.

2. *Història de Santa Coloma de Queralt*. Santa Coloma de Queralt, 1984 (3ra. edició) p. 77-103.

vorir les partides carlines. En aquest ambient anticlerical, el 1836 Mendizàbal dictà el primer decret d'exclaustració que més endavant continuarà Madoz amb el de desamortització. Una part dels religiosos es passaren a la clerecia secular, altres s'exiliaren a França, Itàlia o Amèrica, una minoria optà per la lluita armada.

Gràcies als estudis de l'historiador reusenc Pere Anguera, sabem que la Baixa Segarra fou escenari de violents enfrontaments durant l'esmentada guerra dels Set Anys. Així, el 31 d'agost de 1835 el capitost carlí Macià de Vall Llaveria, des de les Piles, demanava la rendició de Santa Coloma. Tota la zona de la Segarra la dominaven els carlins. La població civil també es va veure afectada pels esdeveniments bèl·lics.

En les cartes de la companyia d'Aragó del novembre de 1835 llegim que Santa Coloma es trobava "sofrín las grans vecsacions per los infames cabecillas Cendrós y Griset, los que tenen aturats als veïns de esta, per no poder surtir ni ells ni siquiera un animal, encare que sia menat per estranys". L'octubre del 1836, a la mateixa vila comtal, llegim "de la part de alguns dias tenim mig bloqueix de resultas de la pena de vida que han posat a est veïnat" i avançant en el temps, el novembre, "sigue como otros muchos pueblos casi siempre bloqueada de los facciosos que abundan y en todas partes cometen toda clase de excesos sin descuidarse nunca de robar". Fruit de tot això es produïren importants moviments migratoris. El juny de 1837, l'alcalde d'Igualada manifestava des de Copons (Anoia) que "se han reunido en los bosques del extremo de Sagarra [...] infinidad de familias con la mayor parte de las bestias, de los pueblecitos que la componen, huyendo por una parte de las exigencias de los facciosos que de larga distancia les piden bueyes, tocinos y por otra parte con el objeto de no acudir al llamamiento de nuestras tropas que les piden bagajes"³. Tornem a la crema dels convents. Mn. Segura esmenta que en la revolta de la nit de Sant Llorenç de 1835 (10 d'agost) amb els crits de "morin els frares!, morin els capellans!, morin els caps pelats!", grups armats assassinaren dos mercedaris: el pare Francesc Geli i fra Josep-Anton de Guevara, la resta pogueren escapar. També mataren el prevere Mn. Antoni Marimon, de 68 anys i el laic Isidre Mensa, de la mateixa edat. El 14 d'agost cau una altra víctima de la violència desfermada, el fadrí Joan Valls.

Amb les bullangues s'inicià la destrucció del patrimoni artístic acumulat durant segles, del qual destaquem el magnífic claustre⁴. A Conesa, el 4 de setembre de 1835, les tropes maten un altre frare colomí, fra Jaume Pons, juntament amb el metge de Guimerà⁵.

3. *Déu, rei i fam. El primer carlisme a Catalunya*. Barcelona, 1995.

4. *Història de Santa Coloma de Queralt*, op. cit. p. 103-104.

5. Josep M. Grau; Valentí Gual; Josep Pijoan i Roser Puig: *Conesa*, Barcelona, 1989, p. 177. C. Barraquer Roviralta, *Las casas de religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*. Barcelona, 1915, vol. II, p. 40. El frare treballava com a mosso pagès a Conesa i en veure una partida de miquelets que s'acostava, es posà a córrer, circumstància que el delatà; els soldats l'agafaren i el martiritzaren cruelment: obert en canal el deixaren a terra amb els braços en forma de creu amb dues pedres grosses, una a cada mà. Agraïm al company Gener Gonzalvo les facilitats per a la consulta de l'obra de Barraquer Roviralta.

A Montblanc els franciscans abandonaren el convent el 20 d'agost de 1835; les clarisses del monestir de la Serra ja ho havien fet l'11 d'agost del mateix any i els mercedaris montblanquins, el dia 4⁶. La virulència contra el clergat s'havia iniciat, però, al Camp de Tarragona, així la nit del 23 al 24 de juliol es cremen els convents de Reus, pocs dies després, la nit del 28 al 29 de juliol, un grup de reusencs incendien el convent de Sant Francesc de Riudoms⁷. Aquests esdeveniments motivaren que els monjos cistercencs de Poblet i Santes Creus marxessin precipitadament i cerquessin refugi en pobles propers, on es vestiren de seglars⁸. El convent i santuari de Sant Magí de la Brufaganya fou assaltat per una partida d'homes de Santa Coloma. El 30 de juliol de 1835, assassinaren els religiosos i saquejaren l'església⁹. El dia 2 d'agost, assabentats de les notícies, els mercedaris colomins decidiren, amb el vist-i-plau de les autoritats locals, deixar les seves cel·les i recloure's en cases particulars; altres religiosos es dirigiren a Cervera i Sarraí; un frare, fra Verdaguer, es va passar a les files carlines. El pare comanador fou acollit a la casa de Manel Tardà, procurador del comte de Santa Coloma (al mateix castell); el pare Francesc Geli s'hostatjà a la de Marià Miquel; l'organista Josep-Anton de Guevara a la de l'hisendat Arnavat i el llec Jaume Pons a la casa del prevere Andreu Quatrecaes. Segons els recomptes realitzats per Salvador Rovira Gómez, del convent de la Mercè de Santa Coloma es desamortitzaren 3,12 hectàrees que foren subhastades i adquirides per particulars¹⁰.

La destrucció del convent s'acabà durant la guerra del 1936, quan s'enderrocaren les seves restes adosades a l'església de Bell-lloc, les pedres de les quals serviren per a pavimentar un carrer de la vila, i anteriorment (1870), per construir una fàbrica tèxtil, que amb els anys esdevingué col·legi. Gràcies a la intervenció de la secció de Monuments de la Generalitat de Catalunya s'aturà l'acció i es tapià la porta de la capella per salvar-la¹¹. Finalment, mitjançant

-
6. Antoni Palau i Dulcet, *Guia de Montblanc I*. Barcelona, 1931, p. 103, 108 i 134. Sobre la trajectòria dels mercedaris montblanquins us remetem a la monografia col·lectiva, *Història del convent i col·legi episcopal Mare de Déu de la Mercè de Montblanc*, Montblanc, 1994.
 7. Vegeu els llibres d'Eduard Toda, *Los convents de Reus y sa destrucció en 1835*. Reus, 1930 i de Josep Alsina, *El convent de Sant Francesc de Reus (1488-1835)*. Reus, 1985.
 8. La tràgica fi dels cenobis cistercencs ha estat perfectament historiada per Eduard Toda Güell, *La destrucció de Poblet (1800-1900). Occurrències al monestir. Fugides de la comunitat. Dispersió de les riqueses. Llegendes dels tresors enterrats*. Poblet, 1935, i Eufemià Fort Cogut, "Las desamortizaciones del siglo XIX y su repercusión en Santes Creus", *Studia Monástica* (Montserrat), 1970 i 1971. Sobre la branca femenina vegeu el treball de Josep-Joan Piquer, "Els monestirs cistercencs de dones de la Corona d'Aragó al segle XIX", *Miscel·lània populetana*, Poblet, 1966, p. 521-589.
 9. Joan Segura, *Història del santuari de Sant Magí*, Barcelona, 1887, p. 169-175. Hi ha una edició facsímil, realitzada a Santa Coloma de Queralt el 1994 per l'Associació Cultural Alt Gaia.
 10. "Els béns agraris de l'església a la Conca de Barberà i la seva desamortització (1835-1845)", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 1 (1978) p. 180. Barraquer Roviralta identifica les peces de terra i els seus compradors el 1841: l'hisendat Joan Pomés i el comerciant Josep Martí. El 1842 cal afegir-hi a Josep Mullerat.
 11. Jaume Massó Carballido, "Sobre el salvament de l'església de Santa Maria de Bell-lloc (1936-1937)", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 19 (2001) p. 163-172.

la brigada municipal, l'ajuntament franquista dels anys cinquanta eliminà les restes del claustr gòtic, una arcada de la portada (segle XIV) i el brocal de la cisterna amb els escuts dels Queralt i mercedaris, tot i les protestes de l'Associació Arqueològica de la vila¹².

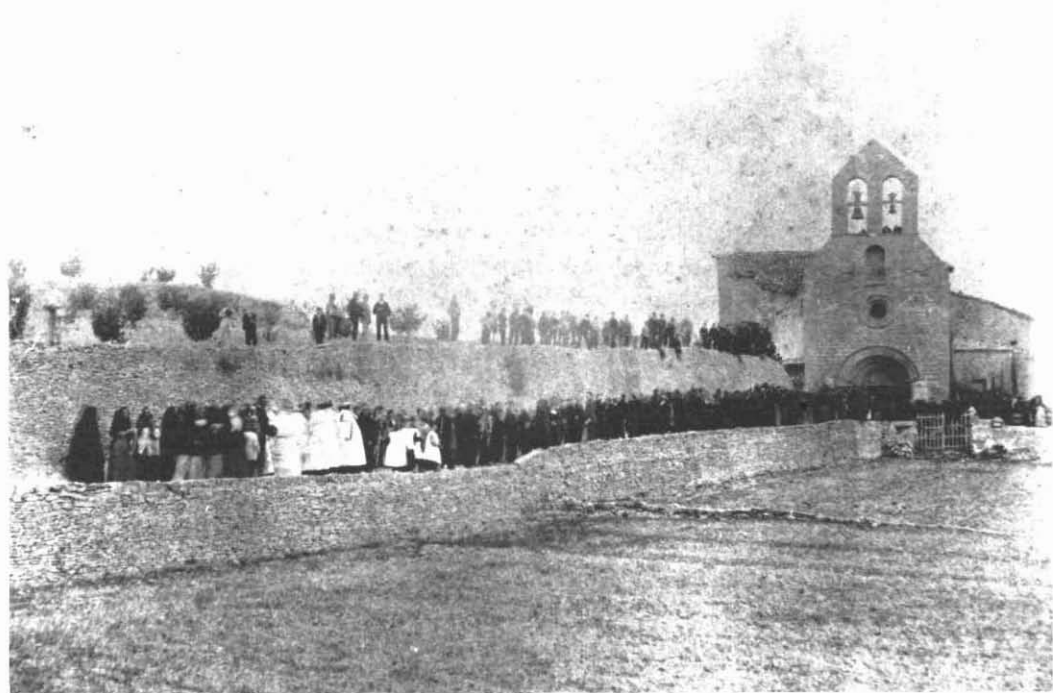
Tot i que amb l'exclaustració de 1835 els béns dels regulars colomins passaren a l'Estat, alguns objectes foren robats durant l'assalt i altres, per a salvaguardar-los, els mateixos frares els deixaren en mans de particulars o a la parròquia. Un any després, el 1836, seguint ordres governatives, l'ajuntament de Santa Coloma pren un extens inventari, davant del notari Francesc Astort Batlle¹³, dels objectes que prèviament s'havien amagat per prevenció de possibles lladres. La relació ens és de gran utilitat per conèixer els nivells de vida material de la comunitat monàstica en aquell moment. Mn. Segura sembla que conegué aquest document, ja que l'esmenta en la seva monografia de Santa Coloma¹⁴.

A l'entrada del refetor és on s'hi troben els estris per cuinar i menjar, amb alguns detalls que ens informen sobre aliments presents en la dieta dels religiosos, com és la xocolata i el cafè. Per als líquids disposaven d'un càntir de vidre a més d'un porró, setrilleres i vinagreres. Hi ha dades de vaixelles de diversos materials (de pisa, terrissa i estany); la sopera l'acompanyaven nou plats, possiblement un per a cada comunitari. Per a la cocció i preparació dels àpats hi ha cassoles, calderes, cassons, un ast, morters, tupins i olles de terrissa, xicres, xocolateres, etc. Per servir a taula no hi faltaven estovalles i tovallons. La roba de llit la composaven els llençols, coixineres, cobrellits, vànoves, camises i gorres per dormir. En diferents caixes s'hi localitza roba interior (calçotets), complements (sivelles per a les sabates). Per a la higiene i la neteja, draps de mà, tovalloles, draps per afaitar, mocadors, etc. No s'esmenten llits, matalassos o màrfegues, ni tampoc cadires, bancs o bótes. Per a la celebració del culte hi ha la vestimenta tradicional d'albes, casulles (aquestes en número de nou), corporals i purificadors, a més d'un tàlem i la roba

12. Roman Ramon Seuma, "Per la defensa del patrimoni artístic colomí", *XVII Assemblea Intercomarcal d'estudiosos*, Santa Coloma de Queralt, 1979, p. 137-140

13. Aquest notari públic era un tinent d'infanteria retirat i doctor en arts. Va exercir a Santa Coloma de Queralt durant els anys 1836-37, tot i anomenar-se notari de Santa Coloma de Centelles (Osona). Només el mes de setembre del 1837 el trobem escripturant a Berga i el desembre a Osona. En aquests anys el notari titular de Santa Coloma de Queralt era Josep Conangla Janer (1808-1847). Francesc Astort posteriorment es traslladà a Santa Coloma de Farners (la Selva) on exercí la professió de notari els anys 1845-1847. Vegeu *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners*. Barcelona, 1996, p. 385. L'any 1836 el notari titular de Santa Coloma de Queralt era Josep Conangla Janer, però hem repassat les escriptures del seu manual i la majoria són fetes a la comarca de l'Urgell (Agramunt, Castellserà, Claravalls, la Fuliola, Guimerà, Penelles, Ivars d'Urgell, etc.). No serà fins a finals de l'any 1838 quan retornarà a Santa Coloma. Una relació cronològica dels notaris de Santa Coloma amb els seus noms, cognoms, i dates d'exercici l'aporta Josep M. Porta en el seu article "Els notaris de Santa Coloma de Queralt (segles XIII-XX). El retorn dels protocols notariais anteriors al segle XIX", *Recull* (Santa Coloma de Queralt) 9 (2005), p. 129-148.

14. *Història de Santa Coloma*, op.cit. p. 423-424. L'any 1847 a causa d'haver desaparegut els ornaments de culte que s'havien dipositat a la casa del batlle i del comú, la subdelegació de rendes de la província de Tarragona dictamina l'embargament de les propietats dels membres del consistori de l'any 1835.

Processó dirigit-se al convent de Santa Maria de Bell-lloc, a principis del s. XX.

Foto: Autor desconegut. Fons: Joan Balcells (Arxiu ACBS, 409)

necessària per als altars de l'església. D'orfebreria es conservà una custòdia, una veracreu, un encenser, dos canelobres i una creu processional, tot de plata. No hi consta cap calze ni patena.

No es mencionen reserves de menjar com cereals, vi, oli, palla, ni animals de tir. L'arxiu i la biblioteca del convent són testimonials, del tot incompletes: de manuscrits sols apareixen capbreus enquadernats en pergamí (un de finals del segle XVI), escriptures soltes de creació de censals, un pergamí d'autenticació de relíquies de sants, un llibre d'òbits del convent (1756-1835, el vigent fins aleshores), una butlla del papa Benet XIII i documentació diversa. Sense cap més llibre d'administració interna (llibre major, llibre de misses, llibre de grans –fruit de col·lectes i donacions–, llibre de redempció de captius, etc.) que Mn. Joan Segura sí que va consultar i va tenir a les seves mans, és a dir, que no es destruïren el 1835 però que no consten en el present inventari. La biblioteca és mínima, tan sols un petit breuari, tres volums en quart de Pastorini, quatre de Berti, tres dels

Sermones de Quaresma del pare Andrés, sis de *Sermones de Pantaleón García*¹⁵, set de Giuseppe Antonio Constantini¹⁶ i finalment setze toms de l'*Año Cristiano*. Si fem cas de la destinació de les altres biblioteques monacals de la província de Tarragona, hi ha la possibilitat que alguns llibres anessin a parar, després de moltes peripècies, a la Biblioteca provincial o la del Seminari Pontifici i altres es perdessin¹⁷. Barraquer Roviralta, seguint notes facilitades per Mn. Segura, comenta que a la sortida de la comunitat, el 1835, el comanador s'emportà llibres, documents, ornaments i vestits de la Mare de Déu de la Mercè, que vers el 1850 es reintegraren a l'església de Santa Maria de Bell-lloc, oberta de nou al culte. La biblioteca es deixà a la rectoria de Santa Coloma on a inicis del segle XX encara es conservaven; l'arxiu parà a mans de l'historiador Mn. Joan Segura. Sobre els quadres, dos (un de sant Antoni de Pàdua i un de la Mare de Déu de la Mercè) es destinaren a l'abadia i un altre de sant Pere Nolasc del segle XVII es cedí als mercedaris de Lleida.

Per acabar, dir que aquesta mena d'inventaris proporciona una valuosa informació sobre els nivells de vida material. Per als seglars hom disposa dels inventaris *post mortem*, també redactats davant notari, utilitzats de forma habitual pels historiadors en les darreres dècades¹⁸.

15. El títol complet és *Sermones panegíricos de varios misterios, festividades y santos/su autor... fray Pantaleón García, del orden de San Francisco*. Madrid, 1804-1805.

16. *Cartas criticas sobre varias questiones eruditas, científicas, phisicas y morales, a la moda y al gusto del presente siglo*. Traducció d' Antonio Reguart, Madrid, 1789. Sobre biblioteques monacals a Galícia us recomanem el treball d'Ofelia Rey Castelao-Margarita Sanz González, "Monjes, frailes y libros: Las bibliotecas de los regulares compostelanos a fines del Antiguo Régimen", *Obradoiro de Historia Moderna* (Santiago de Compostela) 6 (1997).

17. En alguns llocs els religiosos amagaren zelosament l'arxiu, tant que el del monestir premostratenc de les Avellanes (1166-1837) es guardà en un fals sostre de l'església de Vilanova de la Sal i no fou descobert fins el juny del 2003. Vegeu la notícia periodística a *La Mañana* (Lleida) 9 de novembre del 2003, i a la revista *Groc* (Balaguer) 386 (juliol 2003) i 407 (juny 2004). Actualment aquest fons està dipositat a l'Arxiu Comarcal de la Noguera, a Balaguer.

18. La bibliografia és molt extensa; només a tall indicatiu esmentem els treballs de Luís Castañeda, "Ensayo metodológico sobre los inventarios post-mortem en el análisis de los niveles de vida material: el ejemplo de Barcelona entre 1790-1794", *Actes I Congrés d'història moderna de Catalunya*. Barcelona, 1984, p. 757-770. Marià Carbonell Buades, "Pintura religiosa i pintura profana en inventaris barcelonins, ca.1575-1650", *Estudis històrics i documents dels arxius de protocols* (Barcelona) XIII (1995), p.137-190 i Joan-Hilari Muñoz, *Alguns aspectes de la vida material a Tortosa durant l'edat moderna (1553-1642)*. Tortosa, 1997. Xavier Lencina, "Els objectes culturals en l'entorn quotidià dels notaris barcelonins del segle XVII", *Actes del I Congrés d'Història del notariat català*. Barcelona, 1994, p. 607-616 i del mateix autor, "Cultura material i economia a través dels inventaris postmortem. El cas de Barcelona al segle XVII" *III Congrés d'Història de Barcelona*, vol. II. Barcelona, 1993. Mercedes Santiveri, "Clases sociales y niveles de vida material en la Lleida del siglo XVII (1644-1700)", *Manuscrits* (Bellaterra) 3 (1986) p. 129-150.

APÈNDIX DOCUMENTAL

Document I

Arxiu Històric Comarcal de Montblanc, fons notarial de Santa Coloma de Queralt, manual de Francesc Astort i Batlle (1836-1837), f. 79-80, 82v-85 (1836), signatura topogràfica 687.

Santa Coloma de Queralt, 24 i 27 de maig de 1836.

Inventari dels objectes trobats a l'interior del convent de la Mercè que realitza l'ajuntament de la vila

"En la villa de Santa Coloma de Queralt a los veinte y cuatro dias del mes de mayo del año del nacimiento del Señor mil ochocientos treinta y seis.

Sébase que por cuanto los magníficos señores Don Mariano Brufau y Piquer, alcalde, Don José Sol, decano del magnífico ayuntamiento de la presente, acaban de tener noticia de que en el extinguido convento de los padres mercedarios hay todavía existentes algunos efectos, cuales estan escondidos a fin de que no padezcan extravio y viese defraudada la hacienda pública y nacional, e insiguiendo las reales ordenes sobre la materia, por tanto a fin de dar el debido cumplimiento a las mismas, y después de haberse encontrado en un escondrijo delante dicho, después de varias diligencias, algunos en presencia de mi el escribano y testigos infraescritos se confinieron al dicho edificio al efecto de continuar el inventario que el pasado ayuntamiento describió en los dias cuatro y seis agosto del año proximo pasado, de dichos bienes, siendo inventariados los siguientes:

Primeramente en la entrada del refertorio:

- Primo, un cántaro de vidrio.*
- Item, nueve platos de loza.*
- Item, una sopera de idem y tres gícaras para tomar chocolate.*
- Item, veinte y dos botellas de vidrio de varias dimensiones.*
- Item, un porrón y cuatro alcuza de vidrio.*
- Item, dos campanas montadas, una de ellas pequeña y otra regular.*
- Item, varias [h]erramientas de labranza.*
- Item, un martillo pequeño con su mango.*
- Item, un peso de reloj de yerro.*
- Item, un gozne de idem.*
- Item, una [h]ostiera de idem o moldes para hacer [h]ostias.*
- Item, un plato de cristal.*
- Item, un molinillo de café.*
- Item, cuatro platos para tomar chocolate, uno de ellos de loza, dos de hoja de lata y uno de estaño.*

- Item, diez gícaras para el chocolate.
- Item, ocho tazas con dos tapaderas de loza.
- Item, una marmita de [h]oja de lata.
- Item, dos azafatas de estaño.
- Item, dos cazuelas.
- Item, dos marmitas.
- Item, una caldera llena de platos de loza.
- Item, dos calderillas de cisterna.
- Item, tres chocolateras.
- Item, dos cazos.
- Item, un asador.
- Item, dos escalfetas.
- Item, dos velones, uno de latón y otro de [h]oja de lata.
- Item, un plato de latón de una lámpara.
- Item, doce gícaras.
- Item, dos fuentes de loza.
- Item, dos morteros con sus manos, uno de ellos de mármol y otro de madera.
- Item, dos platillos para espaviladera.
- Item, una cesta con varios platos de loza.
- Item, un plato de latón para pedir limosna.
- Item, tres ollas de barro y varios platos pequeños de lo mismo.
- Item, un servicio de estaño.
- Item, diez cirios de cera grandes y una porción de pequeños.

Y por ser ya tarde se cerró en el presente inventario con ánimo de proseguirlo en otro día, quedando en él indichos efectos depositados en dicho convento, los cuales y no otros se hallaron como pertenecientes a la precitada corporación religiosa, sin haberse dexado de continuar cosa alguna por dolo, fraude ni otra mala intención protestando expresamente que todo lo que vaya apareciendo como propio del nombrado convento lo añadirán al presente, o formarán nuevo inventario, en cuyo testimonio presente otorgan en el día precitado, siendo presentes y llamados por testigos, Pedro Campalans, maestro albañil, y José Canela, labrador, ambos vecinos de ésta, y dichos magníficos señores a quienes doy fe conozco, lo subscribieron de sus propias manos.

Mariano Brufau y Piqué, alcalde, José Sot, decano (rúbrica). Ante mí Francisco Astort, escribano (rúbrica)".

(fs. 79-80)

“En la villa de Santa Coloma de Queralt, a los veinte y siete días del mes de mayo del año del nacimiento del Señor mil ochocientos treinta y seis.

Sébase: Que los magníficos señores don Mariano Brufau y Piquer, alcalde y don José Sol, regidor decano, al efecto de concluir el inventario principiado en el día veinte y cuatro de los corrientes, recibido en poder del escribano infraescrito, se constituyeron al extinguido convento de padres mercenarios de esta villa, y en presencia de mí el sobre-referido escribano y testigos infraescritos fueron inventariados los bienes siguientes:

En una escribanía, dentro de ella se encontraron:

- Primo, un libro, cuyo título es Capbreus del Convent, con cubiertas de pergamino, y dentro de él, un cuaderno que contiene una recopilación de papeles que demuestran la antigüedad del censal obligado a las misas de doña Maria de Queralt.*
- Item, cuaderno de la copia auténtica de la original cabrevación del 5 de noviembre del año 1597.*
- Item, varias notas.*
- Varios documentos y escrituras auténticas de pertenencias del convento.*
- Item, unas mangas de punto de media blancas de algodón y otras de lana.*
- Item, unas [h]evillas para zapatos de plata.*
- Item, unos peales de [h]ilo y otros de bayeta.*
- Item, un breviario pequeño con cubiertas negras.*
- Item, una correa negra o ceñidos con [h]evilla de cuerno.*
- Item, un libro con cubiertas de pergamino que contiene los óbitos del año 1756 hasta el día de su estinción.*
- Item, un cepillo, varios rezos y papeles con un escudo de armas de la Merced.*

En una caja de cartón:

- Primo: dos cingulos verdes de seda.*
- Item, once corporales con encages, planchados, y veinte purificadores también planchados.*

En otra caja también de cartón:

- Primo: un bolsillo de seda de varios colores.*
- Item, diez y siete purificadores planchados, ocho de ellos con encages y cinco corporales.*

En otra caxa:

- Primo, un papel que contiene reliquias de Santos.*
- Item, un cristal redondo y varias piedrecitas, al parecer de cristal de roca.*
- Item, un dedal de plata y varios retazos de tapicería.*
- Item, dos ápoas en pergamino de reliquias de Santos y una bula del Papa Benedicto trece.*

En un cofre:

- Primo: un missal con corchetes de plata y cubiertas encarnadas y doradas.
- Item, seis palmos de ropa de algodón.
- Item, una toalla de muselina de muestra, al parecer de altar.
- Item, cuatro cortinas de medio damasco y una toalla de hilo.
- Item, otra toalla de altar.
- Item, una alba de tela con encages groseros.
- Item, una sábana vieja de hilo.
- Item, una toalla y otra alba de tela con encages.
- Item, un cobrecama de indiana de medio uso de algodón.
- Item, una toalla de altar vieja y una alba con encages, también vieja.
- Item, otra toalla de altar con encages, y cuatro fundas de almo[h]jada usadas.
- Item, dos servilletas también usadas una sábana de hilo en el mismo estado.
- Item una alba con encages y una toalla de altar de hilo y algodón.
- Item, dos sábanas de hilo usadas.
- Item, dos toallas, una de ellas vieja, una funda de almo[h]jada y un trapo de algodón.
- Item, un tapete de indiana.
- Item, una servilleta, dos manteles y dos gorros de dormir blancos de punto de media.
- Item, unos cuantos pedazos de tapicería de seda, con algún poco de galón de oro.

En otro cofre:

- Item, una toalla para el Santo Cristo crespada y con encages.
- Item, una alba de muselina planchada también con encages.
- Item, dos fundas de almo[h]jada de muselina de muestra.
- Item, dos chalecos de algodón blanco y usados.
- Item, una cortina de balcón usada y dos pares de mangas de algodón blancas.
- Item, un paño de afeitar, unas cortinas de balcón con farfalán.
- Item, unos calzones de sanguías o Mahón y tres varas y media de trapo para ropa de mesa.
- Item, una sábana de algodón nueva y cinco palmos de lo mismo.
- Item, una toalla de hilo y de algodón.
- Item, seis camisas de lino nuevas y dos de viejas de hilo.
- Item, dos camisas de tela gante y un tapete de algodón.
- Item, seis pañuelos de algodón y un cobrecama de indiana blanca.
- Item, veinte y nueve servilletas comunes de hilo y algodón, y cinco nombradas vulgarmente de ginesta usadas.
- Item, unos pares de medias de algodón y dos cordones de seda.
- Item, ocho toallas usadas de hilo y algodón.
- Item, dos sábanas usadas y ordinarias de cáñamo.
- Unos manteles pequeños y seis fundas de almo[h]jada de hilo usadas.

En una arca:

- Primo, ocho sábanas de cáñamo usadas, dos de lienzo y dos de algodón, también en el mismo estado.
- Item, cuatro servilletas de hilo y algodón, también usadas.
- Item, cinco fundas de almo[h]ada viejas.
- Item, dos paños de manos, una camisa usada, tres toallas y unos calzoncillos.

En otra arca:

- Primo, ocho sábanas de cáñamo usadas.
- Item, dos manteles y cuatro fundas de almo[h]ada, todo usado.
- Item, una camisa de hilo y algodón, dos servilletas viejas y tres tapetes de indiana.

En un cofre:

- Primo: un palio amarillo y encarnado con borlas de seda y algodón.
- Item, un terno completo de tisú de plata y otro de color azul.
- Item, doce bolsas de corporales de varios colores y dentro de una de ellas unos corporales.
- Item, otro torno de tapicería de varios colores con galones dorados.
- Item, otro ídem de terciopelo morado y amarillo, bordado de oro y viejo.
- Item, nueve casullas con sus estolas correspondientes, de seda de diferentes colores.
- Item, una colcha cubierta de algodón amarillo.

En una arquilla:

- Primo: Tres tomos en pasta en cuarto de Pastorini, Historia eclesiástica.
- Item, siete en ídem troncada de Cartas críticas.
- Item, cuatro en ídem ídem prolongado de Berti.
- Item, diez y seis encuadernados de pergamino de Año cristiano.
- Item, seis ídem ídem de García, Sermones panegíricos.
- Item, tres ídem ídem Andrés Cuaresma.

Separadamente:

- Primo: una custodia de plata en parte dorada con pedrería blanca y estrellas en los rayos, de tres palmos de alta.
- Item, una veracruz con pie y cruz de plata también de tres palmos de alta.
- Item, dos candeleros de plata pequeños.
- Unos incensarios del mismo metal con su caja de lo mismo y cucharita, al parecer de estaño.
- Item, una cruz de cuatro palmos de alta, también de plata, con un Santo Cristo clavado en la misma con pequeños clavos de hierro.
- Item, dos almo[h]adas.
- Item, un paraguas de seda estropeado.

En la forma expresada se ha concluido este inventario de todos los bienes y efectos que se han encontrado escondidos en dicho convento, cuales fueron trasladados, a saber la plata en la casa del sobrerreferido señor alcalde y los demás efectos en la del común, habiéndose constituido dichos señores requirientes interinos depositarios, mientras que el comisionado de amortización de la subdelegación subalterna de Cervera determine de ellos cuyos bienes y no otros, han hallado dichos magníficos señores como pertenecientes al dicho convento de Nuestra Señora de la Merced, sin haber dexado de continuar cosa alguna por dolo, fraude u otra mala intención, protestando que continuarán los que aparezcan en el presente o formarán nuevo inventario de los mismos. En cuyo testimonio así lo otorgan, siendo presentes y llamados por testigos, don Eudaldo Miquel, hacendado y Juan Serra, texedor, los dos vecinos de ésta, y dichos magníficos señores otorgantes a quienes doy fe conozco, lo subscribieron de sus propias manos.

Mariano Brufau y Piqué, alcalde (rúbrica), José Sol, decano (rúbrica). En poder de mi, Francisco Astort, notario (rúbrica)."

(fs. 82v.-85).

Document II

Amb motiu de la realització d'aquest treball hem volgut conèixer la ubicació dels documents dels mercedaris de Santa Coloma que en el seu moment custodià Mn. Joan Segura. Gràcies a les indicacions de Josep M. Carreras Tarragó ens hem dirigit a la Biblioteca del Seminari de Barcelona on hem localitzat alguns llibres i lligalls (no tots els que el prevere esmenta). A fi que els investigadors en tinguin coneixement, hem realitzat una breu descripció dels mateixos:

Inventari del fons documental del Convent de la Mercè de Santa Coloma de Queralt conservat a la Biblioteca pública episcopal del Seminari de Barcelona (*)

1. Administració

1.1 Llevadors

1.1.1 Llevadors de censos

- *Llevador del lloch y terme de Aguiló per lo any 1646* (títol extret de la coberta). Al seu interior llegim: "Llevador dels censos del lloch y terme de Aguiló, les Roques, la Pobla y Masies de dit terme... quart, enquadernació pergamí documental, signatura ms. 188.
- *Llevador dels censos d'Aguiló (1681-1687)*, quart, disposa d'índex, signatura 188.
- *Llevador censos del lloch y terme de Bellprat y castell de Queralt, de l'any 1610*, quart, signatura ms. 188.

1.1.2 Llevadors de rendes de censals

- *Llibre dels capitals del Convent de Santa Maria de de Bell-lloch existents lo die nou de mars de 1739... 1739-1823*. Quart, enquadernació pergamí, signatura ms. 167.

(*) La seva adreça postal és Carrer Diputació 231, 08007 Barcelona i el seu web: www.bibliotecaepiscopalbcn.org. Existeix el treball d'Àngel Fàbrega Grau, *Inventario de manuscritos de la biblioteca arzobispal del Seminario Conciliar de Barcelona*, editat a Barcelona el 1915 i que es publicà a la revista XXXVII d'*Analecta Sacra Tarraconensia*. Hi hem constatat alguns errors, així en la signatura 190 es detalla un capbreu de Santa Coloma del segle XVII quan en realitat és de Barberà de la Conca del 1678 (és un quadern sense coberta, afectat per la humitat, amb un índex dels terratinents de Montblanc). El manuscrit 460 tampoc no correspon a la fitxa, en realitat és de l'església de Betlem de Barcelona (s. XVII-XVIII). Geogràficament proper, destaquem la presència d'un llibre de comptes de la confraria de Sant Esteve de la parròquia d'Agramunt (ss. XV-XVII) o un llibre d'obra de l'església de Sant Salvador del Vendrell (1859).

Estat de conservació regular (afectat per la humitat). La meitat del llibre és en blanc. Inclou les visites del pare provincial de l'orde.

Hi ha referències documentals del segle XVII. Les creacions de censals són habitualment per aniversaris (misses), l'ordenació és per mesos. Pel seu interès antroponímic relacionem els censataris (respectem l'ordre i repeticions del document):

Gener

- Francesc Roca, de Talavera
- Francesc Torelló, de Santa Coloma
- Josep Alaix, espardenyer de Valls
- Francesc Comte, pagès de Rodell
- Joan Veciana, espardenyer de Santa Coloma
- Josep Gual, hereu del Mas d'En Cunillera
- Francesc Soler, teixidor de lli, de Santa Coloma

Febrer

- Jeroni Soler, manescal de Santa Coloma
- Nicolau Balcells i Manuel Cases, de Bellprat
- Jaume Alemany, del Mas d'En Roca
- Francesc Domènec i Ramon Tarrida, de Santa Coloma
- Josep Vilà, candeler de cera
- Josep Llorenç, cirurgià de Santa Coloma
- Francesc Morera, espardenyer i la seva muller Maria Marimon
- Pau Mulet, negociant de Santa Coloma
- Vicenç Esteve, sabater, Maria la seva esposa i el seu fill, tots de Santa Coloma
- Vicenç Prous, pagès de Segura

Març

- Tecla, vídua de Jeroni Flasquets, de Santa Coloma
- Pere Soler, d'Aguiló
- Josep Miró, Jaume Vives, Ramon Llort, Jaume Llort i Magí Bacardí, tots de Passanant
- Simó Domènec, Felip Cebrià i Josep Roca, pagesos de Sant Pere dels Arquells
- Marc Marimon, del Mas d'En Comte (Aguiló)
- Miquel Almenara, pagès de Conesa
- Ajuntament de Figuerola de Santes Creus

Abril

- Gregori Cendra, prevere i beneficiat de Santa Coloma

- Andreu Valls, pagès de Santa Coloma
- Jaume Soler, pagès de Guardialada (Montoliu de Segarra)
- Josep Andreu, de Santa Coloma
- Francesc Soler Talavera, pagès de Santa Coloma
- Miquel Creus, calderer de Santa Coloma
- Francesc Macià, Emerciana Planes, la seva muller i el seu fill Ramon

Juny

- Ramon Vilalta, pagès de Guissona
- Francesc Macià, candeler de cera de Santa Coloma

Juliol

- Josep Gassol, de Guialmons
- Josep Vallès, dels Hostalets de Cervera
- Vídua Masseguer, de Biure
- Joan Mas i la seva mare Isabel, d'Aguiló

Agost

- Magí Gual, sabater de Santa Coloma
- Felip Pujol Piquer, de Civit
- Francesc Jover, de Llorac
- Pere Soler, d'Aguiló

Setembre

- Josep Miquel, pare i el seu fill Gabriel, de Bellmunt de Segarra (Talavera)
- Pere Soler, d'Aguiló

Octubre

- Josep Dalmases, teixidor de lli de Santa Coloma
- Pau Manyer, corder de Santa Coloma
- Joan de Queralt, comte de Santa Coloma

Novembre

- Isidre Mestre, pagès de Santa Coloma
- Vicenç Martí, d'Aguiló
- Josep Puiggener, pagès de Biure

Desembre

- Emerciana Planes, muller de Francesc Macià, candeler de cera de Santa Coloma
- Francesc Soler Talavera, pagès de Santa Coloma
- Miquel Torres, pagès d'Aguiló

Nota: Hi ha anotacions sobre la creació, lluita i traspàs dels censals (amb referències notariales)

1.1.3 Llevadors de censos i censals

- *Llevador de la renda en censals y censos que tots anys percebeix lo convent de Nostra Senyora de la Mercè de la vila de Santa Coloma de Queralt, renovat en lo any 1781, sent comanador lo pare predicador jubilat fra Pere Pasqual Font...* (1781-1826), quart, enq. cartró folrat de pergamí. Estat de conservació regular (afectat per la humitat), disposa d'índex alfabètic, signatura: ms. 172. A la primera pàgina hi llegim un altre títol: "Llevador menor... renda de censals". El contingut s'estructura per mesos, hi ha l'anotació dels que han pagat cada any. En els censos es diferencia el pagament en diners, blat, gallines o capons.

1.2 Entrades i sortides de cereals

- *Llibre del blat* (1623-1685), quart, en mal estat (malmès per l'acció de la humitat), signatura, ms. 188.
- *Recibo de blat i altres grans de 1730* (1730-1824), quart, enquadernació pergamí, mal estat (afectat per la humitat), a la portada hi llegim: "Entrada de grans comensa any 1730. La meitat del llibre és en blanc, signatura ms. 188. El volum té dues cares, en una s'anoten les entrades de grans procedents de delmes, censos i la pròpia collita del convent, en l'altra cara hi ha les sortides, la venda de grans, el consum intern, el pagament de les conductes del metge i cirurgia, etc.

El lligall 188 és molt voluminós i mereixeria una descripció detallada. Hem localitzat també un llevador del 1636 de la comunitat de preveres de Santa Coloma de Queralt (en mida foli, de 20 fulls i papers diversos de la mateixa institució dels segles XVII-XVIII). A més hi ha documentació generada pels procuradors dels comtes de Queralt (ss. XVII-XVIII) com són despeses d'administració o convenis amb els arrendataris de delmes. Finalment, esmentar la presència de rebuts i comptes dispersos del convent de la Mercè a més de plets i convenis, tot sense classificar ni inventariar*.

* Voldríem agrair l'atenció del company i amic Eugeni Perea Simón en la lectura prèvia d'aquest treball i les valuoses observacions i comentaris que ens ha fet.